ISSN 1211-2615

vexilologie

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

171

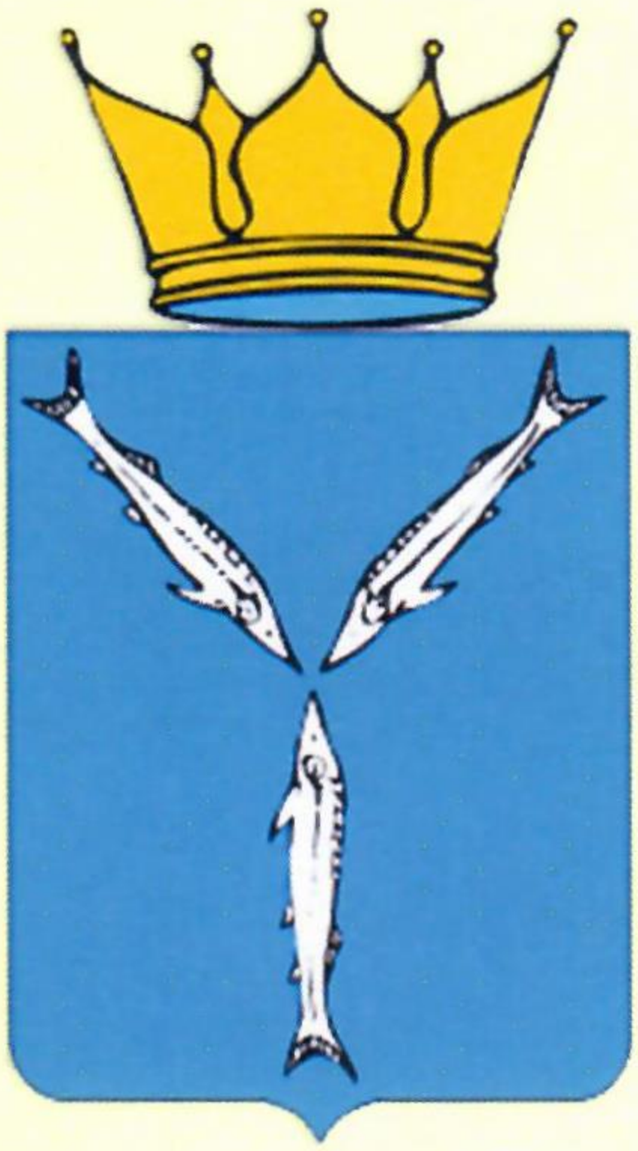

Michail Vladimirovič Revnivcev† – Viktor Anatoljevič Lomancov

VLAJKY A ZNAKY POVOLŽSKÝCH OBLASTÍ RUSKA

2. část

Astrachaňská oblast

Jak jsme se zmínili již minule[61], vyčleněním jižních partií z kazaňské gubernie byla r. 1717 vytvořena astrachaňská gubernie, do které vedle dalších měst patřily Simbirsk (dnes Uljanovsk), Samara, Saratov a Caricyn (dnes Volgograd). Sídelním městem gubernie byla Astrachaň, hlavní město bývalého astrachaňského chanátu, který byl k Ruské říši připojen carem Ivanem IV. Hrozným po jeho dvou úspěšných taženích ke Kaspickému moři v 50. letech 16. století. Ivan připojil ke svým titulům i titul „astrachaňského cara" a na své pečeti z r. 1562 nové dominium uvedl v podobě korunovaného vlka, který však upadl časem v zapomnění. V Titulárním almanachu z r. 1672, který si dal pořídit car Alexej Michajlovič, se znakem astrachaňského carství stala koruna položená nad orientální šavlí (obr. 35).[62] Barva štítu byla původně proměnlivá (ponejvíce zlatá), až později se ustálil světle modrý štít. Tak se objevuje již ve známém Münichově erbovníku z r. 1730, kterým přidělil emblémy pro prapory astrachaňských pluků – na azurovém poli pod zlatou astrachaňskou carskou korunou bílá orientální šavle s černou střenkou. Štít je vložen do zlaté kartuše, korunované opět astrachaňskou korunou, jejíž listy zdobí drahé kameny (obr. 36). Ačkoliv se v řadě heraldických prací tvrdí, že takový znak byl městu Astrachani úředně udělen v době existence Ruské říše, nám se nepodařilo najít potvrzení této skutečnosti. Jsou doloženy pouze titulární znaky „astrachaňského cara", popisované jako „na azurovém poli zlatá koruna nad stříbrným *jataganem*" a všeobecně přijímané i jako znaky města Astrachaně. Tento znak se objevoval i v horní části úředně udělených znaků újezdních měst astrachaňské gubernie poté, co tak bylo v r. 1796 carem Pavlem I. přejmenováno dosavadní kavkazské místodržitelství, v něž byla původní astrachaňská gubernie přetvořena v r. 1785. Z tohoto důvodu máme za to, že patrně vůbec nedošlo k udělení samostatného městského znaku Astrachaně. V jednom astrachaňském muzeu je zachována podoba cechovního praporu z 19. století, na kterém se objevuje zajímavá varianta městského znaku s půleným štítem, v jehož horním azurovém poli je zlatá koruna, v dolním stříbrném orientální šavle s černou čepelí a zlatým jílcem (obr. 37). Samotná astrachaňská gubernie, která v podobě po vyčlenění tzv. kavkazské gubernie 15. 11. 1802 existovala až do r. 1927, používala v posledních letech monarchie variantu titulárního znaku „astrachaňského cara" z 8. 12. 1856. Ten byl specifikován jako součást velkého znaku Říše – na azurovém poli zlatá uzavřená koruna se zeleným vyložením, pod ní stříbrná tatarská šavle se

obr. 35

obr. 36

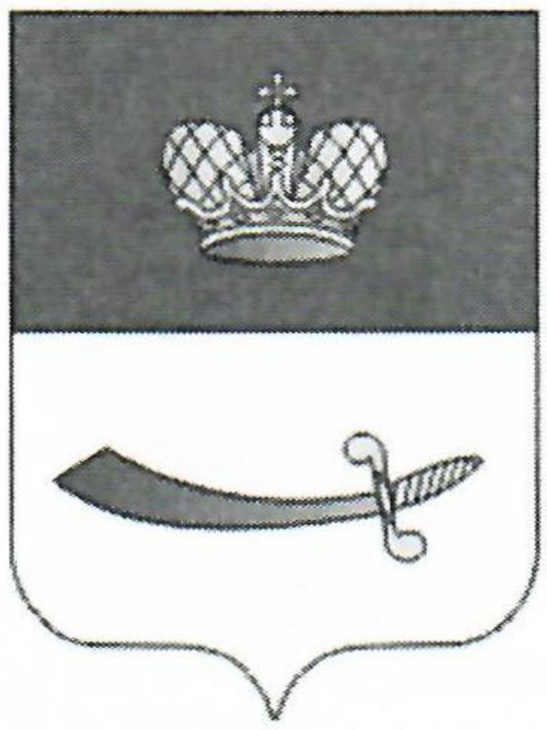

obr. 37

OBR. 38

zlatým jílcem. I když byly známým heraldikem B. V. Koehnem připraveny dva projekty na jeho využití jako znaku gubernie (tj. lemovaný obligátními zlatými dubovými listy svázanými modrou svatoondřejskou stuhou, vycházející zpod imperátorské koruny), popř. znaku města (lemovaný zlatými ratolestmi vinné révy svázanými červenou stuhou řádu sv. Alexandra a převýšený astrachaňskou korunou)[63], ani jeden z návrhů se nerealizoval. Po revoluci prošla astrachaňská gubernie mnoha územními změnami, jak z ní byly vyčleňovány nové samostatné celky – caricynská gubernie 29. 3. 1919 nebo Kalmycká autonomní oblast 4. 11. 1920 – popř. ona sama byla začleňována do celků vyšších, např. do Dolnovolžské oblasti 21. 5. 1928. Její existence jako samostatné administrativní jednotky byla obnovena 27. 12. 1943, kdy byla výnosem prezídia Nejvyššího sovětu SSSR č. 803/1 zřízena dnešní Astrachaňská oblast.

Bývalý titulární znak „astrachaňských carů" nejprve oficiálně obnovilo město Astrachaň, když 24. 6. 1993 městský sovět schválil Nařízení o městském znaku. Jeho současné znění, upřesněné usnesením č. 76 z 21. 4. 1998 „O provedení změn a dodatků v Nařízení ‚O znaku města Astrachaně'", stanoví, že znakem města (OBR. 38) je *na azurovém štítě zlatá koruna podobající se královské s pěti viditelnými listy s perlami vyrůstajícími z čelenky ozdobené polodrahokamy, s pěti viditelnými oblouky, z nichž prostřední je ozdoben polodrahokamy a krajní perlami, a se zeleným vyložením nad stříbrnou orientální šavlí se zlatou záštitou, hrotem vpravo.*[64] Svou vlajku přijalo město až o čtyři roky později, když městský sovět schválil 2. 12. 1997 svým usnesením č. 154 Nařízení o vlajce města Astrachaně. Aktuální znění jejího popisu upravilo usnesení č. 77 z 21. 4. 1998 „O provedení změn v Nařízení ‚O vlajce města Astrachaně', schváleném usnesením městského sovětu č. 154 z 2. 12. 1997" takto: *Vlajku města Astrachaně* (OBR. 39) *tvoří bílý obdélníkový list o poměru šířky k délce 2:3 s oboustranným vyobrazením prvku městského znaku Astrachaně uprostřed vlajky – zlatá koruna podobná královské s pěti viditelnými listy s perlami vyrůstajícími z čelenky ozdobené polodrahokamy, s pěti viditelnými oblouky, z nichž prostřední je ozdoben polodrahokamy a krajní perlami, a se zeleným vyložením nad bílou azurově lemovanou orientální šavlí se žlutým jílcem, hrotem k žerdi a ostřím k dolnímu okraji listu. Celková šířka vyobrazení prvku znaku na vlajce města Astrachaně musí odpovídat jedné pětině délky listu vlajky. Na dolním okraji listu tři vlnkovité pruhy, azurový, bílý a azurový v poměru 1:1:2, celkem široké tři desetiny šířky listu* (upraveno a doplněno podle českého názvosloví – pozn. red.).[64]

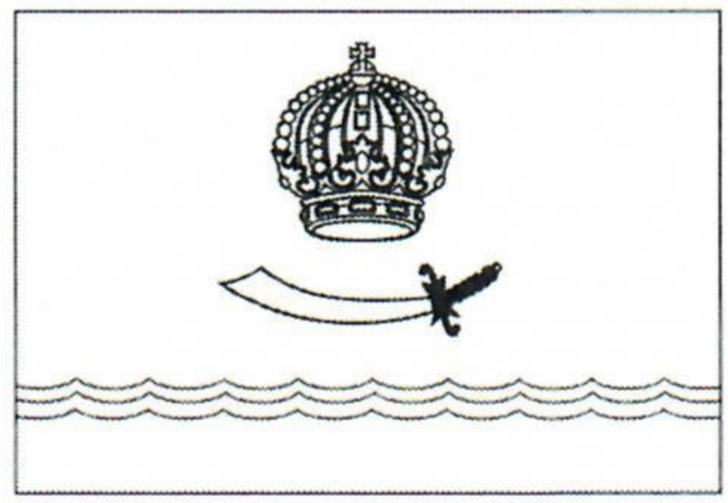

OBR. 39

OBR. 40

Ve stejném roce, kdy město schválilo svou vlajku, konkrétně v dubnu 1997, začaly práce i na symbolice oblasti, které probíhaly až do konce roku 2001. Tehdy oblastní Duma přijala 13. 12. 2001 svým usnesením č. 469 zákon č. 62/2001-OZ „O vlajce a znaku Astrachaňské oblasti", který nejvyšší představitel oblastní správy A. P. Gužvin podepsal 19. 12. 2001 a který nabyl účinnosti dnem zveřejnění v novinách *Astra-*

chanskije izvěstija 26. 12. 2001. Jeho článek 11 stanoví: *Znakem Astrachaňské oblasti je čtyřúhelníkový heraldický štít se zaoblenými spodními rohy a dole zašpičatělý (tzv. francouzský štít). Na modrém poli štítu je zlatá koruna, tvořena čelenkou se třemi viditelnými listy a zlatou mitrou, zpevněnou pěticí viditelných oblouků, zdobených perlami, se zeleným vyložením. Mitra je zakončena zlatou koulí s křížem. Pod korunou stříbrná orientální šavle se zlatou záštitou, hrotem doprava. Štít je korunován carskou korunou – astrachaňskou čapkou.* (OBR. 40) Úřední popis oblastní vlajky stanoví, že ji *tvoří obdélníkový list modré barvy, uprostřed kterého je umístěna zlatá koruna, tvořená čelenkou se třemi viditelnými listy a zlatou mitrou, zpevněnou pěticí viditelných oblouků, zdobených perlami, se zeleným vyložením. Mitra je zakončena zlatou koulí s křížem. Pod korunou je stříbrný orientální meč se zlatou rukojetí a ostřím otočeným doprava. Celková šířka vyobrazení zlaté koruny a stříbrného orientálního meče se zlatou rukojetí na vlajce Astrachaňské oblasti musí odpovídat čtvrtině délky listu vlajky. Poměr šířky k délce listu je 2:3.* (OBR. 41)[65] Znak i vlajku navrhl Nikolaj Ukolov. Oba symboly pozitivně zhodnotila i Heraldická rada při úřadu prezidenta Ruské federace, ale nezanesla je do heraldického registru.[66] Pokud jde o symboliku vlajky, není stanovena zákonem, ale na webové stránce oblastní administrativy se lze dočíst, že modrá barva listu symbolizuje polohu oblasti na řece Volze; meč orientálního stylu symbolizuje směr, odkud přišli nepřátelé Ruska, a společně s carskou korunou představuje staletí trvající jednotu oblasti s Ruskem a obranu koruny.[67]

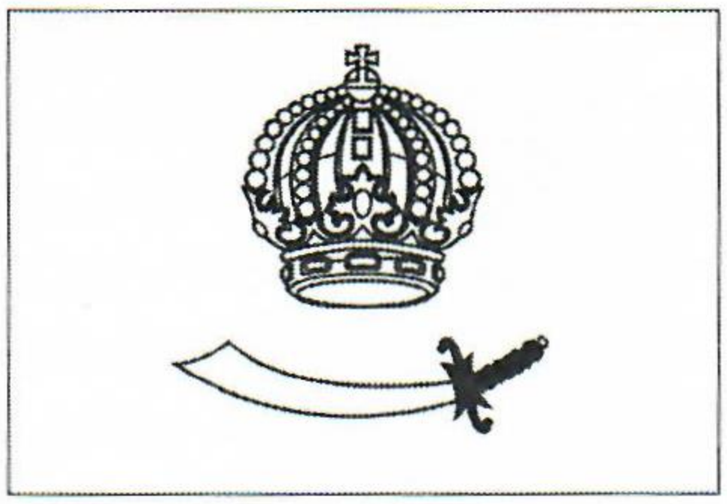

OBR. 41

VOLGOGRADSKÁ OBLAST

Protože tehdejší caricynská gubernie (Volgograd se do dubna 1925 jmenoval Caricyn) vznikla vyčleněním mj. i části území astrachaňské gubernie až 29. 3. 1919, tedy již v období, kdy se už žádné guberniální symboly nepoužívaly, nebyla otázka jejího znaku dlouhou dobu aktuální. Jinak to však bylo s městem Caricyn, které bylo založeno r. 1555 jako pevnost při ústí řeky Carica do Volhy a stalo se r. 1717 jedním z důležitých center nově vytvořené astrachaňské gubernie. Místnímu pluku byl erbovníkem plukovních praporů r. 1729 přidělen emblém dvou zkřížených ryb – jeseterů na červeném poli (OBR. 42).[68] Když byl r. 1782 z astrachaňské gubernie vyčleněn caricynský újezd a začleněn do saratovského místodržitelství, vytvořeného r. 1780, bylo třeba i na jeho symbolice (totožné podle tehdejších zvyklostí se symbolikou města samého) vyjádřit tento vztah. Když byl proto r. 1854 udělen první oficiální znak Caricynu, tvořil jej dělený štít, který k původním dvěma zkříženým stříbrným jeseterům na červeném poli v dolní polovině přidal do horní poloviny znak saratovský – tři (2,1) stříbrné jesetery (sterledě) na modrém poli (OBR. 43). Znak města byl popsán takto: *v horní polovině znak saratovský, v dolní na červeném poli dva stříbrní zkřížení jeseteři na počest v tomto kraji rozšířeného lovu jeseterů.*[68] V souladu s heraldickou reformou B. V. Koehneho se na konci 19. století až do r. 1918 používal v korespondenci mezi orgány saratovské gubernie a caricyn-

OBR. 42

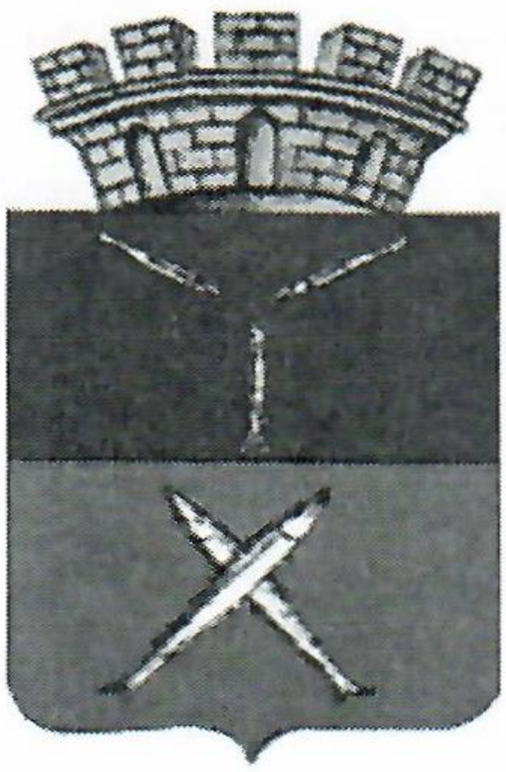

OBR. 43

OBR. 44

ského újezdu caricynský újezdní znak v modifikované podobě, když na červeném štítu nesl stříbrné (azurové) šikmé vlnité břevno se dvěma azurovými jesetery za sebou, hlavami dolů a znak saratovské gubernie v kantonu (OBR. 44). U městského znaku Koehne předpokládal použití hradební koruny a doplnění štítu zlatými obilnými klasy, svázanými červenou alexandrovskou stuhou, po stranách.[69]

Mimořádné postavení města, které se v letech 1925–1961 jmenovalo Stalingrad a od 10. 11. 1961 pak nese současné jméno Volgograd, vedlo k tomu, že jako jedno z mála přijalo vlastní znak i v sovětském období. Stalo se tak rozhodnutím Volgogradského městského sovětu zástupců pracujících 4. 3. 1968 „O znaku města-hrdiny Volgogradu", které vybralo návrh Alexeje Georgijeviče Brovka, Gennadije Alexandroviče Chanova a Vladimira Germanoviče Li, kteří se přihlásili do veřejné soutěže vyhlášené výkonným výborem sovětu 11. 1. 1966. Štít znaku je protnut zeleno-červeno-zelenou stuhou medaile Za obranu Stalingradu, v jeho horním červeném poli je pak medaile řádu Zlaté hvězdy hrdiny Sovětského svazu (typologicky však nejde o medaili, ale o řádový odznak v podobě skutečné zlaté hvězdy – pozn. Z. S.), který město obdrželo v r. 1965. Hlava štítu je v podobě pevnostní zdi se střílnami. V dolním modrém poli zlaté ozubené kolo, z jehož středu vyrůstá zlatý obilný snop (OBR. 45). Znak je zlatě lemován a má podle autorů vyjadřovat statut města-hrdiny.[70] Dne 31. 3. 1999 bylo schváleno Nařízení o znaku a vlajce Volgogradu, které potvrdilo platnost sovětského znaku i pro současné období. Přesto bylo v roce 2005 na počest oslav 60. výročí Velké vlastenecké války město vyzdobeno několika panely s vyobrazením dosud neschváleného znaku od výtvarníka Vladislava E. Kovala (dva zkřížení stříbrní jeseteři na červeném štítu, doplněném hradební korunou a podpíraném postavami střelce a vojáka z doby stalingradské bitvy). Když byl tento návrh o dva roky později projednáván městskou dumou, získal podporu jen několika poslanců.[71] Usnesením Volgogradské městské dumy č. 6/176 z 25. 6. 2008 byla vyhlášena soutěž na vytvoření znaku města-hrdiny s tím, že měla být uzavřena do května 2009. Protože ani jeden z podaných návrhů neodpovídal představám hodnotící komise, bylo rozhodnuto o prodloužení uzávěrky soutěže do 1. 9. 2009; jeho výsledky dosud nebyly oznámeny. Již zmíněné Nařízení o znaku a vlajce Volgogradu z 31. 3. 1999 stanovilo i městskou vlajku – tvoří ji červený list o poměru délky k šířce jako 3:2, který nese na obou stranách vyobrazení městského znaku (OBR. 46). Nařízení objasňuje symboliku městského znaku – Zlatá hvězda a řádová stuha medaile jsou symboly postavení Volgogradu jako města-hrdiny, ozubené kolo je symbolem průmyslu, obilný snop připomíná zemědělství a modrá barva dolního pole odkazuje na řeku Volhu.[72]

OBR. 45

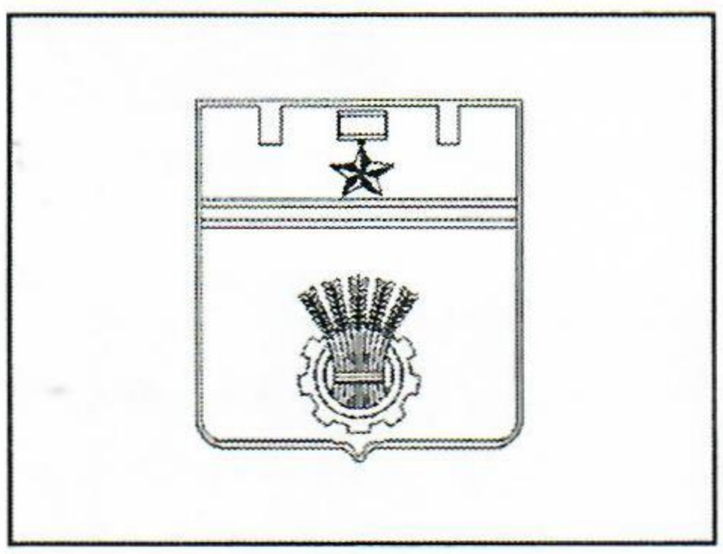

OBR. 46

Stalingradská gubernie (přejmenovaná tak v dubnu 1925) byla 21. 5. 1928 spolu s astrachaňskou a částí saratovské gubernie začleněna do Dolnovolžské oblasti, později přejmenované na kraj. Ten se 10. 1. 1934 rozdělil na saratovský a stalingradský kraj a poté, co z něj byla v r. 1935 vyčleněna Kalmycká ASSR, byl 5. 12. 1936 dosavadní stalingradský kraj přejmenován na Stalin-

gradskou oblast. Ta nese od 10. 11. 1961 jméno Volgogradská oblast. Na podzim 1998 schválila Volgogradská oblastní duma zákon „O znaku a vlajce Volgogradské oblasti", který legalizoval návrhy zpracované výtvarníkem Vladislavem E. Kovalem. Jeho návrh oblastního znaku zahrnoval červený, tzv. francouzský štít, se stříbrně lemovaným modrým svatoondřejským křížem se dvěma zkříženými stříbrnými jesetery, provázeným nahoře a po stranách zlatými jedenácticípými hvězdami (OBR. 47). Na velkém znaku je pod štítem zavěšena medaile Zlaté hvězdy a štít lemován stuhou medaile Za obranu Stalingradu, jakož i modro-žluto-červeným praporem Velikého donského vojska z r. 1918 (zprava) a Prapor vítězství (zleva). Štítonoši měli být vpravo donský kozák v historické uniformě ze 16.–17. století a vlevo voják v uniformě Rudé armády ze 40. let 20. století s protitankovým kulometem. Zkřížení jeseteři vycházejí z historického znaku města Caricynu, tři hvězdy symbolizují sv. Trojici a tři jména sídelního města (Caricyn – Stalingrad – Volgograd), zatímco jejich 33 cípů představuje 33 okresů oblasti. Oblastní vlajka, navržená stejným autorem, je znakovou vlajkou (OBR. 48) opakující znamení štítu na listu o poměru stran 2:3, jakož i jeho symboliku.[73] Nejvyšší představitel administrativy Volgogradské oblasti N. K. Maksjuta dumou schválený zákon o symbolech ale odmítl podepsat, a tak byla 22. 8. 1999 rozhodnutím oblastní dumy č. 13/373 vyhlášena druhá soutěž na návrh znaku a vlajky oblasti. V ní zvítězil návrh známého vexilologa J. M. Kurasova a výtvarníka A. V. Švece. Poté přijala oblastní duma dne 31. 8. 2000 zákon č. 436 – OD „O znaku a vlajce Volgogradské oblasti", který N. K. Maksjuta podepsal 18. 9. 2000 a který vstoupil v účinnost 10 dní po jeho úředním zveřejnění 3. 10. 2000 v novinách *Volgogradskaja pravda* č. 183. Zákon stanoví symboly takto: *Čl. 2 Popis znaku oblasti. Znak oblasti tvoří pro ruskou heraldiku typický čtyřúhelníkový heraldický štít o poměru výšky k šířce jako 4:3. V červeném poli štítu je vyobrazena v přirozené bílé barvě postava sochy Matky-Vlasti, instalované na Mamajevově mohyle. Ve spodní třetině je štít vodorovně protnut dvěma modrými pruhy, po stranách i navzájem lemovanými úzkými bílými proužky. Šířka každého modrého pruhu odpovídá jedné dvacetině výšky štítu, šířka bílých proužků je jedna šedesátina výšky štítu. Heraldický popis znaku je následující: (...) Stanovují se dvě formy oblastního znaku – základní a slavnostní: Velký znak oblasti, představující výše popsaný znak oblasti, je doplněn následujícími vedlejšími částmi znaku: znakový štít je obklopen věncem ze dvou zelených větví vavřínu a šesti žlutých pšeničných klasů. Přes dolní část věnce je položena červená stuha, na které je žlutými kapitálkami vyveden nápis ВОЛГОГРАДСКАЯ ОБЛАСТЬ. Mezi horními konci věnce je vyobrazena žlutá pěticípá hvězda. Nad štít znaku je položen heraldický vínek – klenot – střídavě modré, červené a bílé barvy, nad nímž jsou tři červené květy stepního tulipánu a šest modrých kvítků chrpy* (OBR. 49). *Heraldický popis velkého znaku je následující: (...) Čl. 4 Symbolika znaku a vlajky oblasti. Červená barva štítu znaku a listu vlajky připomíná barvu historických emblémů caricynských pluků, znaku újezdního města Caricyn, státního znaku RSFSR a současné vlajky Ruské federace, praporů staré Rusi a vlajek sovětského období a symbolizuje*

OBR. 47

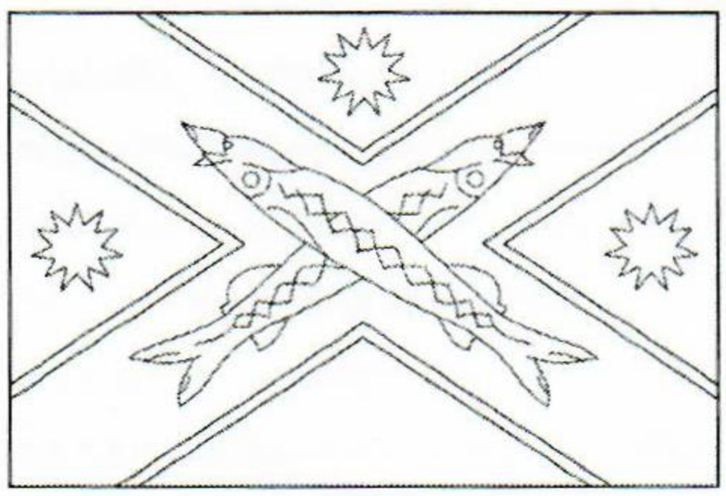

OBR. 48

OBR. 49

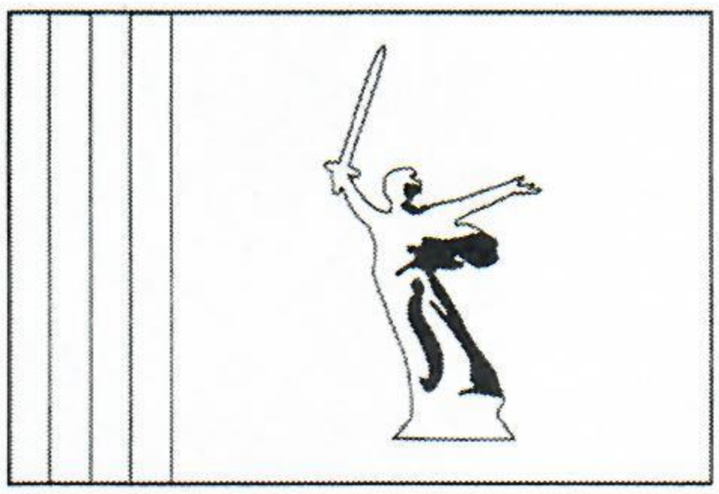

OBR. 50

kontinuitu symbolů Volgogradské oblasti, její slavnou tradici a historii. Červená barva je také symbolem odvahy a odporu obyvatel Volgogradské oblasti ve všech dobách jejího působení v rámci Ruska, jejich aktivitu, rozhodnost, solidaritu a odhodlání k obětem. Tato barva je považována za symbol hrdosti a svobody a připomíná, že posvátná volgogradská půda je hojně prosycena krví obránců Vlasti. Socha Matky-Vlasti je na celém světě spojována s Volgogradskou oblastí, zpodobňuje bezmezné vlastenectví obyvatel oblasti, bojové i pracovní hrdinství lidu po staletí a připomíná, že jmenovitě na území Volgogradské oblasti probíhala velkolepá Stalingradská bitva, v mnohém určující další historický osud naší země a všeho lidstva. Modré pruhy připomínají na znaku a vlajce přírodně-zeměpisné zvláštnosti Volgogradské oblasti, která je jedinečným regionem evropské části Ruské federace, jehož územím protékají najednou dvě největší řeky evropského Ruska – Volha a Don. Obě řeky, protínající území oblasti, v jejímž životě a rozvoji hrají po celou dobu její existence důležitou roli, jsou představovány pruhy. Jejich barva je symbolem věčného mládí a harmonie, moudrosti a duchovní dokonalosti. Bílá barva sochy a úzkých proužků na znaku oblasti připomíná mír, štědrost, spravedlnost a ideály. Stejné barvy, jako nese štít znaku, má i klenot umístěný nad ním a jej věnčící květy polního tulipánu a chrpy představují svéráz přírody Volgogradské oblasti a zpodobňují její budoucí rozkvět. Věnec z vavřínových větévek a klasů pšenice je symbolem bojové a pracovní slávy Volgogradské oblasti, jejího přírodního bohatství a soudržnosti jejích obyvatel. Zelená a žlutá barva věnce připomíná odpovídající životní sílu a prosperitu. Žlutá pěticípá hvězda je symbolem heroismu a světlé budoucnosti. Nápis na stuze – to je název oblasti, zatímco kombinace žluté a červené barvy nápisu a stuhy je barevným vyjádřením slávy a hrdinství Volgogradské oblasti. Spojení bílé, modré a červené barvy současné státní vlajky Ruské federace na znaku i vlajce oblasti a žluté a červené barvy současného státního znaku Ruské federace na znakové stuze symbolizuje začlenění Volgogradské oblasti do Ruska jako subjektu federace a její nerozbornou jednotu s Ruskem.[74] Článek 3 téhož zákona uvádí popis vlajky Volgogradské oblasti (OBR. 50) následovně: *Vlajku oblasti tvoří červený obdélníkový list v proporcích 2:3 s vyobrazením bílé sochy Matky-Vlasti, instalované na Mamajevově mohyle uprostřed. Výška sochy odpovídá třem čtvrtinám šířky listu vlajky oblasti. Souběžně s žerdí jsou vyobrazeny dva modré svislé pruhy, šířka každého jež odpovídá jedné šestnáctině délky vlajky, stejně jako vzdálenost mezi nimi a od okraje vlajky oblasti.*[74]

Zákon Volgogradské oblasti č. 445-OD z 20. 10. 2000 provedl několik změn v zákoně O znaku a vlajce, které se však netýkají jejich vnějšího vzhledu. Od přijetí zákona o symbolech Volgogradské oblasti se objevily pokusy o jejich úpravu (např. ještě v listopadu 2000 a znovu v březnu 2001 se skupina komunistických poslanců pokusila prosadit doplnění znaku srpem a kladivem) či kompletní změnu (z iniciativy autora prvních, nerealizovaných návrhů V. E. Kovala vystoupila v r. 2011 tzv. Veřejná komora s kritikou stávajícího znaku a předložila nový Kovalův návrh se dvěma zkříženými stříbrnými jesetery na červeném štítu, doplněném třemi snopy s 11 klasy v každém a sluncem nad nimi – vše zlaté – korunovaném tzv. zemskou korunou a lemovaném stuhou Leninova řádu). Žádný z nich však nevyvolal pozitivní reakce a nezískal podporu poslanců.

SARATOVSKÁ OBLAST

Byla-li Volgogradská oblast následovníkem caricynské gubernie, která se odtrhla od původní astrachaňské gubernie z r. 1717 jako poslední, pak prvním „odpadlíkem" byla dnešní Saratovská oblast, resp. saratovské místodržitelství, které se podle dekretu z 11. 1. 1780 v rámci správní re-

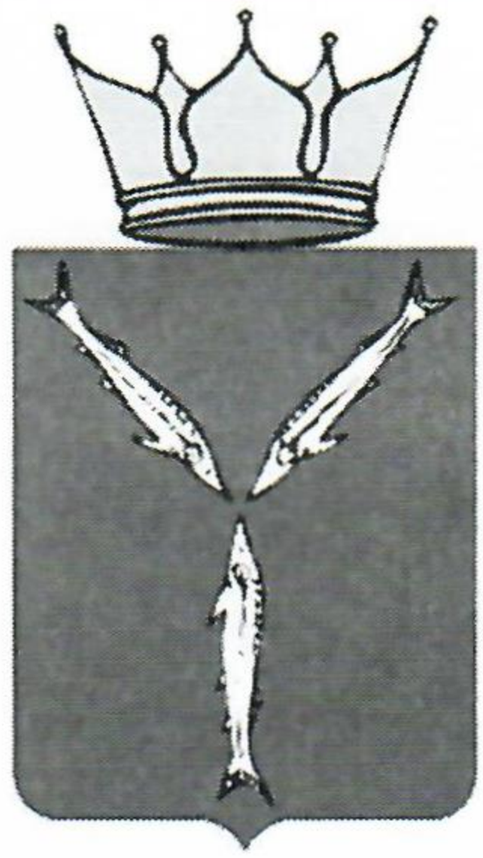

OBR. 51

formy carevny Kateřiny II. Veliké vytvořilo z jejích severních území. Pavel I. přejmenoval místodržitelství opět na gubernie, a tak byla 5. 3. 1797 založena saratovská gubernie, která se spolu s dalšími sousedními guberniemi stala 21. 5. 1928 součástí tzv. Dolnovolžské oblasti (později kraje). Kraj se 10. 1. 1934 rozdělil na dva kraje, stalingradský a saratovský, který byl 5. 12. 1936 přejmenován na Saratovskou oblast. O jejích symbolech jsme sice již na stránkách VEXILOLOGIE psali,[75] ale změny se projevily i v jejich případě. Dne 8. 6. 2001 byl v novinách *Saratov – stolica Povolžja* č. 104 (287) oficiálně publikován zákon č. 24-ZSO „O provedení změn a doplňků do zákona Saratovské oblasti ‚O znaku a vlajce Saratovské oblasti'", který 23. 5. 2001 schválila oblastní duma a 28. 5. 2001 podepsal gubernátor D. F. Ajackov. Zákon tak nabyl účinnosti. Tímto zákonem byla schválena nová redakce zákona „O znaku a vlajce Saratovské oblasti" z 5. 9. 1996, která v článku 4 stanovila, že *znak Saratovské oblasti tvoří azurový (modrý) štít se třemi stříbrnými jesetery, uspořádanými do tvaru vidlicovitého kříže, převýšený zlatou zemskou korunou, vyloženou modře (s pěti viditelnými listy, z nichž tři jsou na přední straně čelenky a dva na její zadní straně)* (OBR. 51). Změna kompozice znaku, včetně zahrnutí koruny a vypuštění věnce ze zlatých listů, svázaných modrou stuhou, a upřesnění jeho popisu byly provedeny na doporučení Heraldické rady při úřadu prezidenta Ruské federace. Ta navrhla všem subjektům federace vypustit ze stávajících znaků předrevoluční věnce ze zlatých dubových listů, ovinutých modrou stuhou. Její požadavek ve vztahu ke znaku oblasti byl sice naplněn, na jeho provedení na oblastní vlajce byl však věnec zachován. Podle článku 9 nové redakce zákona *vlajku Saratovské oblasti tvoří obdélníkový list složený ze dvou vodorovných pruhů – dolního červeného a horního bílého o poměru šířek 1:2 – s oboustranným vyobrazením znaku Saratovské oblasti uprostřed bílého pruhu, lemovaného zlatým dekorativním věncem z dubových a vavřínových větévek a klasů, svázaných zlatou stuhou. Celková šířka znaku včetně věnce na vlajce musí odpovídat čtvrtině délky listu vlajky. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3* (OBR. 52). Přestože v Heraldické radě nesedí odborníci-vexilologové a vzhled vlajky radu nezajímá, nemohla rada tuto nelogičnost tolerovat a do Státního heraldického registru zanesla pod č.j. 850 jen znak.[76] Experti rady totiž shledali nemožným vlajku zaregistrovat a doporučili změnit její kompozici. Bylo vypracováno šest nových variant. Z nich oblastní heraldická komise vybrala 16. 3. 2007 jako nejvhodnější návrh Jurije A. Sofronova a předala jej k předběžnému posouzení Heraldické radě. Vlajku by měl tvořit bílý list s modrým vlnitým pruhem o šířce odpovídající čtvrtině šířky vlajky při dolním okraji (symbol Volhy), znakem oblasti uprostřed bílého pole a 30 malými bílo-modrými vlnkami kolem něj, které mají připomínat malé řeky oblasti.[77] Pokud jde o symboliku stávající oblastní vlajky, zákonem není upravena, ale lze ji nalézt na webových stránkách oblastní vlády – bílý list symbolizuje čistotu myšlenek, ušlechtilost činů, pravdivost a vznešenou duchovnost těch, kteří žijí v oblasti. Červená představuje odvahu, smělost, nebojácnost, velkorysost a lásku, zatímco jeseteři na modrém štítu znaku

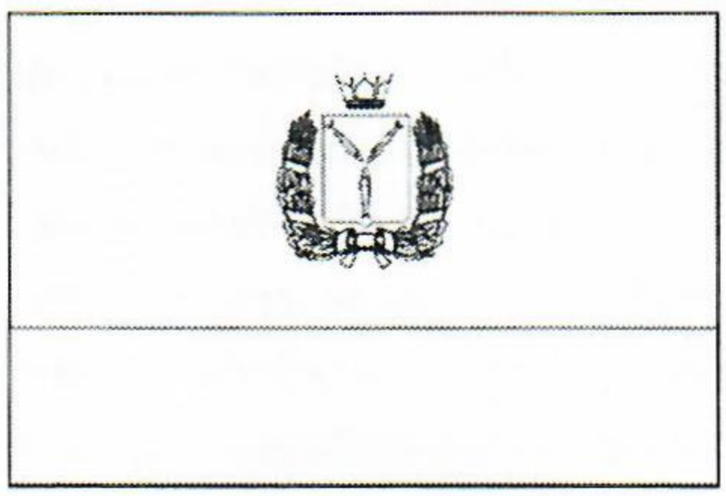

OBR. 52

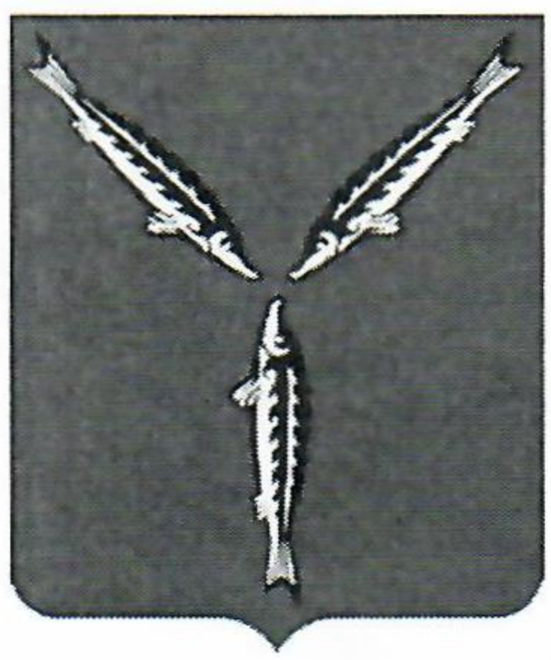

OBR. 53

připomínají důležitost rybného hospodářství pro oblast.[78]

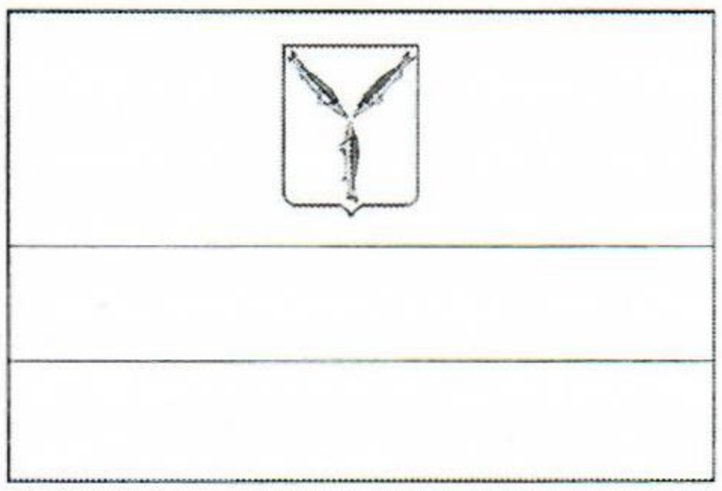

OBR. 54

Usnesením č. 3-20 schválila městská duma střediska oblasti – města Saratova – dne 5. 2. 1997 Nařízení o znaku města Saratova a usnesením č. 3-14 Nařízení o vlajce města Saratova. Odst. 2 nařízení o znaku určil, že *znakem města Saratova je modrý štít o poměru šířky k výšce 8:9, v němž jsou umístěni tři stříbrní jeseteři v podobě vidlicovitého kříže, svědčící o „veliké této země hojnosti takovými rybami“*.[79] Podle odst. 2 nařízení o městské vlajce ji *tvoří bílý obdélníkový list, v jehož dolní části se na lícové i rubové straně nacházejí vodorovně umístěné široké pruhy modré (tyrkysové) a červené barvy. Šířka každého barevného pruhu je rovna čtvrtině celkové šířky vlajky. Uprostřed bílého listu je historický znak města Saratova, schválený 23. srpna 1781, nad kterým je koruna, zpod jejíchž okrajů vychází modrá svatoondřejská stuha. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3.*[80] Avšak už 28. 5. 1997 přijala městská duma usnesení č. 5-51, kterým provedla změny a dodatky do znění Nařízení o znaku města. Jeho nová redakce v odst. 2 určovala, že *znakem města Saratova je obdélníkový štít modré barvy 9:8. Na něm jsou vyobrazeni tři stříbrní jeseteři, svědčící o „veliké této země hojnosti takovými rybami“. Jeseteři tvoří řecké písmeno „ypsilon“, představující „výběr té ctihodné na křižovatce životních cest“. Dva horní jeseteři jsou k sobě přivráceni hřbety, dolní jeseter je vyobrazen hřbetem k pravému okraji štítu* (OBR. 53). V souladu se změnami a doplňky, provedenými v Nařízení o vlajce města usnesením městské dumy č. 5-52 z 28. 5. 1997, jeho odst. 2 stanovil, že *vlajku města Saratova tvoří bílý obdélníkový list, v jehož dolní části se na lícové i rubové straně nacházejí vodorovně umístěné široké pruhy tyrkysové a červené barvy. Šířka každého barevného pruhu je rovna čtvrtině celkové šířky vlajky. Uprostřed bílého pruhu se nachází znak města Saratova. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3* (OBR. 54). Na oficiálním barevném vyobrazení vlajky, které je přiloženo k nařízení, jsou její barvy vyznačeny v systému přímých barev Pantone: tyrkysová – 3278 CV, červená – 1795 CV.

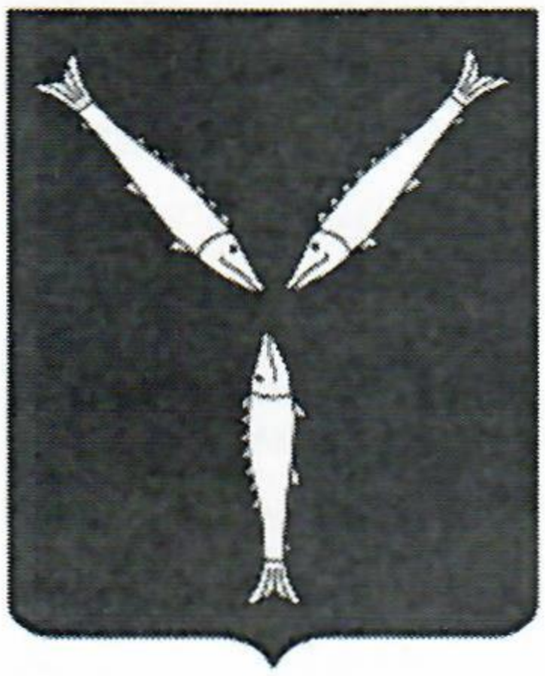

OBR. 55

Dne 5. 12. 1997 byla v novinách *Saratovskaja merija* č. 48 (241) úředně zveřejněna nová „Nařízení o znaku města Saratova“ a „Nařízení o vlajce města Saratova“, schválená 18. 11. 1997 usneseními městské dumy č. 13-108 a č. 13-109, a tak nabyla účinnosti. Odstavec 2 nařízení o znaku říká: *Znakem města Saratova je tradiční heraldický štít. Na něm jsou vyobrazeni tři stříbrní jeseteři, svědčící o „veliké této země hojnosti takovými rybami“. Jeseteři jsou orientováni od horních rohů štítu a středu dolního okraje hlavami do středu kompozice a tak tvoří řecké písmeno „ypsilon“, představující „výběr té ctihodné na křižovatce životních cest“. Jeseteři v horní části štítu jsou k sobě přivráceni hřbety, zatímco jeseter v dolní části je vyobrazen hřbetem vlevo ve směru pozorovatele* (OBR. 55). V 2. odst. Nařízení o vlajce se uvádí, že *vlajku města Saratova tvoří obdélníkový bílý list, v jehož dolní části se na lícové i rubové straně nachází vodorovně umístěný modrý pruh. Šířka modrého pruhu odpovídá jedné třetině celkové šířky vlajky. Uprostřed bílého pruhu se nachází znak města Saratova. Znak má pole stejné barvy jako spodní pruh vlajky – modré. Poměr šířky vlajky k její délce je 2:3* (OBR. 56).[81]

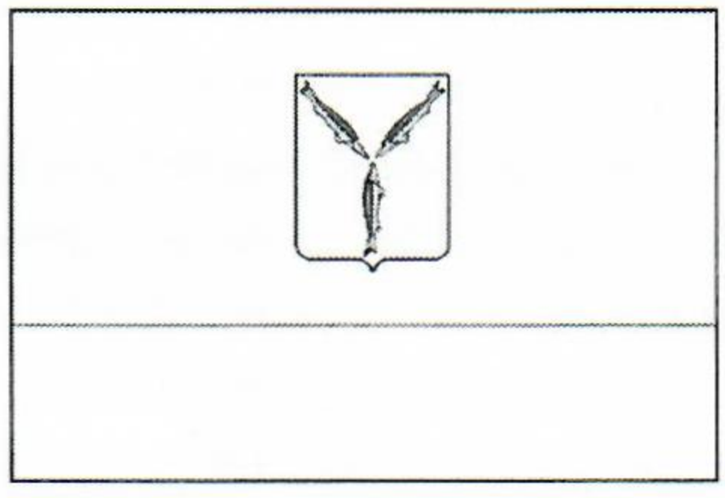

OBR. 56

ADRESA AUTORA: lomantsov@tdiag.ru; Těreškovoj 249/1, kv. 40, Orenburg, 460 050 Ruská federace

Z ruštiny přeložil a pro otištění ve zpravodaji VEXILOLOGIE upravil Jaroslav Martykán.

REDAKČNÍ POZNÁMKA: Vexilologické a heraldické názvosloví v článku bylo upraveno podle zásad a pravidel užívaných v češtině. Názvosloví v citovaných textech z ruských zákonů a předpisů bylo ponecháno v původní dikci, doplněno či opraveno bylo jen výjimečně, pokud šlo o nedostatečný nebo zavádějící popis.

POZNÁMKY

61) Vexilologie č. 166, s. 3259-3276.
62) článek O. Revo *Gerby gorodov Astrachaňskoj i Saratovskoj gubernij* v časopise Nauka i žizň č. 6, 1987.
63) materiály archivu V. Markova ze Sankt Petěrburgu.
64) využity materiály z webové stránky Astrachaňského městského sovětu (http://astrakhan.astranet.ru/status.htm).
65) sdělení M. V. Revnivceva.
66) Smetannikov, I. S., *Gerby i flagi subjektov Rossijskoj Federaciji,* Moskva 2003, s. 47.
67) Platoff, A. M., *The Flags of the Subjects of the Russian Federation*, Raven, 16, s. 41.
68) vyobrazení převzato z článku O. Revo *Gerby gorodov Astrachaňskoj i Saratovskoj gubernij* v časopise Nauka i žizň č. 6, 1987.
69) podle materiálů Saratovského oblastního vlastivědného muzea a osobního sdělení M. V. Revnivceva
70) využity podklady z knihy N. A. Sobolevové *Gerby gorodov Rossiji*, Moskva, Profizdat, 1998, s. 186.
71) využity informace z úřední webové stránky Administrativy Volgogradské oblasti (http://www.volganet.ru)
72) využity materiály Sergeje Trofimova, publikované v bulletinu Věsti Juga Rossiji.
73) osobní sdělení Jurije M. Kurasova z Volgogradu
74) zpravodajský a informační systém GARANT, vyobrazení znaku zaslal D. Ivanov ze Sankt Petěrburgu. (Heraldický popis základní a slavnostní formy oblastního znaku je stručnější a místo žluté a bílé barvy používá zlatou a stříbrnou.)
75) Vexilologie č. 104, s. 1984–1985.
76) Smetannikov, op. cit., s. 81.
77) materiály oficiální stránky vlády Saratovské oblasti (www.gov.saratov.ru)
78) Platoff, op. cit., s. 105.
79) Tato fráze byla doslova převzata z popisu znaku města Saratova a saratovského místodržitelství, uděleného 23.8.1781 (viz *Polnoje sobranie zakonov Rossijskoj Imperii*, díl XXI, č. 15215).
80) Jak sdělil M. V. Revnivcevovi sekretář Saratovské městské dumy Jurij Borisovič Kazarinov ve svém dopisu čj. 137-01-16 z 1.3.2000, kresby znaku a vlajky k těmto nařízením nebyly zhotoveny.
81) Kopie autentických usnesení Saratovské městské Dumy a barevná provedení znaků a vlajek laskavě poskytnul M.V. Revnivcevovi zástupce hlavy městské samosprávy Saratova, sekretář Saratovské městské Dumy J. B. Kazarinov ve svých dopisech čj. 16-01-16 ze 13. 1. 2000 a čj. 137-01-16 z 1. 3. 2000.

SUMMARY

Three remaining regions of the Volga River basin are dealt in this continuation of the article that was published in VEXILOLOGIE № 166 in 2012. Symbolism of the Astrakhan region's arms (FIG. 40) and flag (FIG. 41) – a golden crown in the azure shield placed above the silver scimitar – originates from that of the Astrakhan tsardom incorporated into Russian Empire by Ivan the Terrible in the 16th century. Its unofficial meaning interprets blue colour of its flag as a symbol of the region's location on the Volga while

the sword of the eastern style has to symbolize the direction from which enemies of Russia came; together with the Imperial crown it stands for hundreds-of-years lasting unity of the region with Russia and defence of the empire. On the other hand, official symbolism of the Volgograd regional arms (FIG. 49) and flag (FIG. 50) is quite complicated: two blue stripes represent two major rivers of European Russia – the Volga and the Don – and their shade also symbolizes eternal youth and harmony as well as wisdom and spiritual perfection. Red is the historical colour of the regiments of the region during the Russian Empire, and recalls the State flag of the Soviet era. It also symbolizes courage and steadfastness, and the sacred ground of the region stained by the blood of the defenders of Russia. A white image of the Motherland Russia statue commemorates the World War II victory over the Nazis in the Battle of Stalingrad, whilst its white colour symbolizes peace, nobility, fairness and blessed ideals. The arms of three silver sterlets, a species of sturgeon, on a blue shield of then Saratov vice-regency were modeled by the first heraldist in Russia Count de Santi and granted by the Empress Catherine II the Great in 1781. They also appear on the flag of the Saratov region (FIG. 52) surrounded by a wreath of oak and laurel branches and ears. Its white stripe symbolizes purity of thoughts, nobility of deeds, truthfulness, and the lofty spirituality of those living in the region while the red one represents courage, boldness, fearlessness, magnanimity, and love. Three sturgeons in the arms refer to the importance of the fishing industry to the region.

JAROSLAV MARTYKÁN

ZPRÁVA Z 25. MEZINÁRODNÍHO VEXILOLOGICKÉHO KONGRESU V ROTTERDAMU

3. SRPNA 2013

S téměř hodinovým zpožděním vyrazila těsně před půlnocí skupina českých vexilologů autobusem společnosti Student Agency po trase Plzeň – Norimberk – Frankfurt nad Mohanem – Kolín nad Rýnem – Düsseldorf – Venlo – Eindhoven – Breda do Rotterdamu, kde měl být registrací účastníků 4. 8. 2013 zahájen jubilejní 25. mezinárodní vexilologický kongres.

4. SRPNA 2013

Po téměř probdělé noci se Aleš Brožek, Josef Hubka, Ladislav Hnát a autor těchto řádek ubytovávají kolem půl třetí odpoledne v hotelu Milano (kde s námi bydlí, jak později zjišťujeme, i kolegové z Itálie a USA). Po krátkém osvěžení a odpočinku se vypravujeme do blízkého hotelového areálu Engels Congress Centre v sousedství ústředního rotterdamského nádraží. Zde se k nám připojuje další kolega, Petr Exner, který na kongres přijel sice jen na pár dní, ale zato letecky přímou linkou Praha–Rotterdam.

V 16 hodin začíná v recepci kongresového areálu v 7. patře ECC registrace, při níž obdržíme visačky se jmenovkami, kongresové odznáčky a tašky s orientačními mapkami a turistickými průvodci města, seznamem účastníků kongresu a e-mailového spojení na ně, podrobně zpracovaný program setkání a další náležitosti.

Po slavnostním přípitku předsedy organizačního výboru a Nizozemské vexilologické společnosti profesora Joosta C. A. Schokkenbroeka o dvě hodiny později pokračujeme v příjemném hovoru s mnoha známými kolegy vexilology a přáteli, kteří jako my dorazili již v neděli, popří-

padě jsou již v Nizozemsku několik dní. Zatímco moji souputníci setrvávají v družné zábavě, já odcházím znaven z noci v autobusu dohnat spánkový deficit do hotelu.

5. SRPNA 2013

Protože slavnostní zahájení kongresu začíná již v 8.45 na Mezinárodní přehlídce vlajek uspořádané na bulváru Boompjes v rotterdamském přístavu, musíme brzy vstávat a pospíchat na snídani (ještě že ji v hotelu podávají již od 7.00). Zatímco kolegové jdou na místo rotterdamské vlajkové přehlídky pěšky, já se ještě musím stavit v ECC s taškou plnou literatury k nabídce účastníkům kongresu a tak se na bulvár Boompjes dostávám jenom za použití metra.

Vztyčením vlajek 25. kongresu, Nizozemské vexilologické společnosti, spolupořádajících nadací Vlaggenparade Rotterdam a Vlaggenmuseum Nederland, města Rotterdamu, provincie Jižní Holandsko a nakonec i nizozemské státní vlajky byla po uvítacích projevech J. C. A. Schokkenbroeka, prezidenta obou nadací Toma Bokhouta a hlavního koordinátora kongresu Hanse H. Horstinga první část slavnostního zahájení ukončena. Po pořízení společné fotografie všech účastníků kongresu jsme autobusy odvezeni do Engelsova kongresového centra, kde pokračuje zahajovací ceremoniál v auditoriu sálu Kriterion.

Nejprve předseda NVV a nadace 25. ICV Schokkenbroek přivítal jménem organizátorů všechny účastníky a po slavnostním vnesení praporů kongresu, pořadatelských institucí, FIAV, města, provincie a Nizozemska prohlásil prezident FIAV Michel Lupant za souhlasného potlesku přítomných kongres za zahájený. O následující přestávce jsme na našem stánku ozdobeném českou vlajku otevřeli bazar publikací vydávaných ČVS, zejména VEXILOKONTAKTŮ v angličtině, k němuž nabídku vlastních publikací přidali i J. Hubka a L. Hnát. Odborný přednáškový program byl zahájen v 11.30 a zahrnul sedm vystoupení, tematicky zaměřených na námořní vlajky a vlajky kosmických misí USA.

Osobně mě nejvíce zaujalo vystoupení předsedy Flag Institutu Geoffa Parsonse o námořních vlajkách vztyčovaných na základně britského válečného loďstva v Portsmouthu, ačkoliv podle názorů panelu zástupců organizátorů, výrobců vlajek a vexilologů, kteří jí nakonec udělili cenu za nejlepší příspěvek *(The Best Paper Award)*, by to měla být přednáška mladého badatele z Nizozemské agentury kulturního dědictví Arta Néss Proaño Gaibora o skryté historii barviv používaných při výrobě praporů v Nizozemí, Anglii, Německu a Itálii. Patrně jenom moje neznalost odborné technologické terminologie způsobila, že před touto přednáškou bych dal přednost i referátu britského kolegy Johna Cartledge o symbolech britské republiky v letech 1649–1660 nebo vystoupení Ralpha Kellyho o koloniálních signálních vlajkách, používaných v 19. a 20. století v jeho rodné Austrálii.

Úvodní den kongresu vyvrcholil po 17. hodině slavnostním přijetím na rotterdamské radnici, kde vexilology z 28 zemí přivítala místostarostka Korrie Louwesová, která se jednak ráno zúčastnila vztyčování vlajek na rotterdamské Flag Parade, jednak přijala návrh organizátorů vztyčit nad rotterdamskou radnicí po dobu konání kongresu místo aktuální městské vlajky její

historickou předchůdkyni, která se našim nizozemským hostitelům více zamlouvala. Večer jsme s Láďou zakončili ochutnávkou surinamské kuchyně v jedné z mnoha orientálních restaurací v naší čtvrti.

6. SRPNA 2013

Program horkem zmoženého úterý byl organizátory rozdělen do dvou bloků – dopoledne a poledne s osmi přednáškami na téma sémiotiky a symboliky vlajek, respektive historických vlajek Asie, a odpoledne, jehož náplní bylo 23. zasedání valného shromáždění FIAV. Z prvního bloku se mi nejvíce líbila přednáška známého amerického vexilologa Scota Guentera na téma nových rituálů při pálení poškozených exemplářů státní vlajky USA jako odrazu vzrůstajícího nacionalismu a militarizace společenského života. Naprostým zklamáním však bylo „mudrování" nastupující generace amerických kolegů nad promítáním obrazu krajiny (zjednodušené často na slunce, nebe, zemi či moře) do barevných pruhů vlajek Estonska, Arménie apod., jak předvedl člen NAVA Tiago Berg z Brazílie, nebo nad symbolikou hvězd na státních vlajkách, kterou se prezentovala Američanka Amy Langstonová *(The Truth in our Stars)*. I když citově zabarvená vystoupení indických vexilologů Sekhara Čakrabartího (o zneužití svastiky jako dávného hinduistického symbolu štěstí) a K. V. Singha (o vlajkách hinduistických božstev) vyvolala v auditoriu občas úsměvy, připomněla euroatlantickým vexilologům, že pravou vlastí vlajek jsou právě Indie a Čína, byť bádání v těchto zemích je zatím v plenkách. Ale třeba státní institut pro studium vlajkové kultury, o jehož plánech čínsky hovořil jeho vedoucí a pracovník univerzity v Kantonu Čao Sinfeng, jsme za minulého režimu u nás neměli; jeho existence svědčí o tom, že i v komunistické Číně si význam výzkumu na poli vlajek uvědomují a tak se máme jistě v budoucnosti na co těšit. Z přednášek na asijské téma si ještě budu pamatovat tu od Nizozemce Marcela van Westerhovena o vlajkách domorodých království v Nizozemské Východní Indii; „naživo" jsme některé z nich měli vidět již následující den!

Odpolední jednání VS FIAV proběhlo zcela podle dispozic připravených vedením – za nové členy byly přijaty Bulharská heraldická a vexilologická společnost (s ní jsme se dohodli na výměně publikací), Portlandská vexilologická společnost z USA, institut Bandiere Storiche z Itálie (spolupořádal 18. konvenci CISV v Bollate v r. 2012, o které jsme již psali) a Genealogická společnost Irska. Pořadateli 27. mezinárodního kongresu v r. 2017 v Greenwichi a 28. mezinárodního kongresu v r. 2019 v San Antoniu byly schváleny britský Flag Institute, resp. Vexilologická společnost státu Texas. Stejně tak i všichni funkcionáři FIAV byli znovu zvoleni na nadcházející dvouleté funkční období. Skutečně nová byla jen zpráva, že vexilologickou sbírku Smithova Flag Research Center převzala University of Texas v Austinu. Po namáhavém a horkém dni jsem se vydal shánět holandské sýry pro manželku a dceru, zatímco Petr Exner odjel na letiště, odkud se pozdě odpoledne vrátil do Česka.

7. SRPNA 2013

Překvapivě silná noční bouřka ochladila počasí v následujících dnech, takže i plánovaný celodenní výlet z Rotterdamu proběhl za snesitelných podmínek. Nejprve jsme si ve městě 's-Gravenzande prohlédli sbírku dochovaných vlajek a dalších předmětů z bývalé Nizozemské Východní Indie v majetku Národního etnografického muzea a po malém občerstvení cestou navštívili v hlavním městě Haagu známý Palác míru, v němž sídlí Mezinárodní soudní dvůr OSN, Mezinárodní arbitráž a další právnické instituce. Než jsme však k němu dorazili, ještě jsme si před

budovou Mezinárodního soudního dvora pro bývalou Jugoslávii prohlédli vlajkoslávu členských zemí OSN. Výletu do Haagu se vedle účastníků kongresu zúčastnili i jejich rodinní příslušníci a společníci, kteří jinak měli vlastní program (5. 8. návštěvu Delftu a místní porcelánky a 6. 8. výlet do města větrných mlýnů Kinderdijku a království sýrů v Goudě). Odpočinkový den byl zakončen opulentní večeří na výletní lodi Spido, kterou jsme vykonali tříhodinovou okružní jízdu rotterdamským přístavem a ústím řeky Maasy do Severního moře. Na počest kongresu ji uspořádalo vedení největšího evropského přístavu, jeden z jeho sponzorů a spoluorganizátorů. Díky mu za pěkný zážitek, který zejména suchozemci ocení!

8. SRPNA 2013

Oddechovou středu vystřídal výhradně pracovní čtvrtek se 13 přednáškami, rozdělenými tentokrát do pěti tematických bloků. Z prvního, věnovaného vlajkám na ostrovech, se mi líbila jen podrobně dokumentovaná přehlídka vlajek používaných v minulosti i současnosti na Bermudách v podání prezidenta FIAV a ředitele CEBED Michela Lupanta. Další dva bloky se zabývaly historickými vlajkami Evropy a vyzdvihl bych z nich pojednání německého kolegy Klause-Michaela Schneidera o praporech městských hotovostí (hasičstvo, četnictvo), domobrany a vojenských útvarů na území Hamburku v letech 1684–1817, jakož i ve franštině přednesenou studii o putování různých emblémů po zemích Evropy, doloženém na příkladu burgundského kříže, kterou prezentoval Patrice de la Condamine z Francouzské vexilologické společnosti. Objevné bylo i pojednání Roberta Breschiho z Itálie o málo známých vlajkách státu Lucca ze středověké kroniky a zamyšlení Ralpha Bartletta nad střídáním svislého a horizontálního uspořádání francouzské trikolóry. V této společnosti vystoupili se svými příspěvky i dva čeští vexilologové; nejprve Aleš Brožek k historii vzniku vlajky Protektorátu Čechy a Morava, nakonec pak autor těchto řádků o vlajkách autonomních a secesionistických států a oblastí v Somálsku (v bloku věnovaném současným vlajkám). Náročný den byl od 18.30 ukončen v Rotterdamském námořním muzeu prohlídkou pro nás připravené výstavky ručně malovaných praporů nizozemských rybářských přístavů z 19. století a dalších vexilologických pozoruhodností ze sbírek muzea. Prohlídka byla spojena s přátelským posezením návštěvníků a teplým bufetem ve vstupní hale muzea.

9. SRPNA 2013

Poslední kongresový den byl vyplněn osmi přednáškami (jednu z nich měl i český vexilolog Ladislav Hnát na téma národní vlajky Lužických Srbů) a prezentací předsedy organizačního výboru 26. mezinárodního kongresu 2015 v Sydney o stavu jeho příprav. V bloku o designu a barvách vlajek bylo pro mne příjemným překvapením vystoupení nizozemského designéra Theuna Okkerseho na téma navrhování vlajek, zatímco od Manuely Schmögerové (DGF) jsem se dočkal tradičně kvalitního pojednání o využití oranžové barvy v symbolice politických stran v Evropě. Ze čtyř příspěvků na téma vlajek nižších územněsprávních celků mě nejvíce zaujalo vystoupení předsedy chorvatských kolegů Željko Heimera o spontánně vytvářených ceremoniálních korouhvích žup a obcí v Chorvatsku.

O stavu příprav příštího kongresu jsem se již nic nedověděl, protože kvůli zpoždění proti původnímu harmonogramu jsem se musel narychlo rozloučit alespoň s českými kolegy a pospíchat do našeho hotelu, kde na mne již čekal můj dlouholetý holandský kamarád – po 44 letech známosti jsem si totiž nemohl dovolit navštívit Nizozemsko, aniž bych se setkal s ním a jeho rodinou. Poté co jsem sbalil svoje „saky paky“, jsme vyrazili do hlavního města provincie Zeeland Mid-

delburgu, kde jsem v kruhu téměř rodinném strávil krásný víkend a do Prahy se vrátil až v pondělí 12. srpna ráno. Nezúčastnil jsem se tedy ani závěrečného banketu v kostele sv. Vavřince na náměstí Grotekerkplein, na němž byl 25. mezinárodní vexilologický kongres, na který se přihlásilo celkem 137 osob, z toho 109 vexilologů, slavnostně ukončen a prapor FIAV byl předán Australanům, kteří budou pořádat ten příští. Součástí programu závěrečného setkání bylo i tradiční předání kongresových cen. Vedle již zmíněného ocenění nejlepší přednášky Arta Gaibora, která odpovídala současným trendům v historických studiích jak ve své nadnárodní a srovnávací dimenzi, tak tím, že se soustředila na vlajku jako předmět a nejen na její symbolický obsah, udělila i Flag Society of Australia tradiční *Vexillon* za nejvýznamnější přínos vexilologii za poslední dva roky našemu dlouholetému příteli Dr. Andreasi Herzfeldovi (DGF) za jeho dvoudílnou knihu o Rimannově sbírce autostandart; prozřetelně ji náš místopředseda J. Hubka zakoupil do klubovní knihovny. Šest vexilologů bylo konečně poctěno titulem *Fellow of the Federation* – kromě dvou hlavních organizátorů právě skončeného kongresu J. C. A. Schokkenbroeka a M. van Westerhovena jej obdržel i další náš přítel, prezident Ukrajinské heraldické společnosti Andrej Hrečylo. Všem vyznamenaným patří naše gratulace a uznání!

Po šesti letech jsem se tedy zúčastnil opět kongresu uspořádaného na evropské půdě. I když se počtem účastníků ani přednesených příspěvků příliš nelišil od FlagBerlin 2007 a v rozmanitosti programu jej možná i předčil, přesto jsem z 25. kongresu v Rotterdamu odjížděl se smíšenými pocity. Jednak jsem na něm postrádal řadu dlouholetých kolegů a přátel, kterým již stáří, nemoci či jiné okolnosti nedovolily přijet, což se promítlo i v absenci jejich kvalitních referátů, jednak mi tam chyběli i mladší kolegové z Německa, Itálie, Velké Británie, Španělska či Polska. A ti, kteří se tam prezentovali místo nich, ve mně nevzbuzují zrovna největší optimismus, že kromě snah kolegů z USA o vytvoření životaschopného klasifikačního systému podle amerického vzoru se vexilologie v nejbližší době pohne nějakým výraznějším směrem dopředu. Škoda, na další „evropský" kongres v r. 2017 bych se pak mohl těšit ještě více. *See you in Greenwich!* ■

NA SETKÁNÍ VEXILOLOGŮ V MEKLENBURSKU

Pozvání k účasti na 21. setkání německých vexilologů v Rostocku ve dnech 19. a 20. října 2013 využili Ing. J. Martykán, Ing. P. Exner, J. Hubka a Ing. L. Hnát.

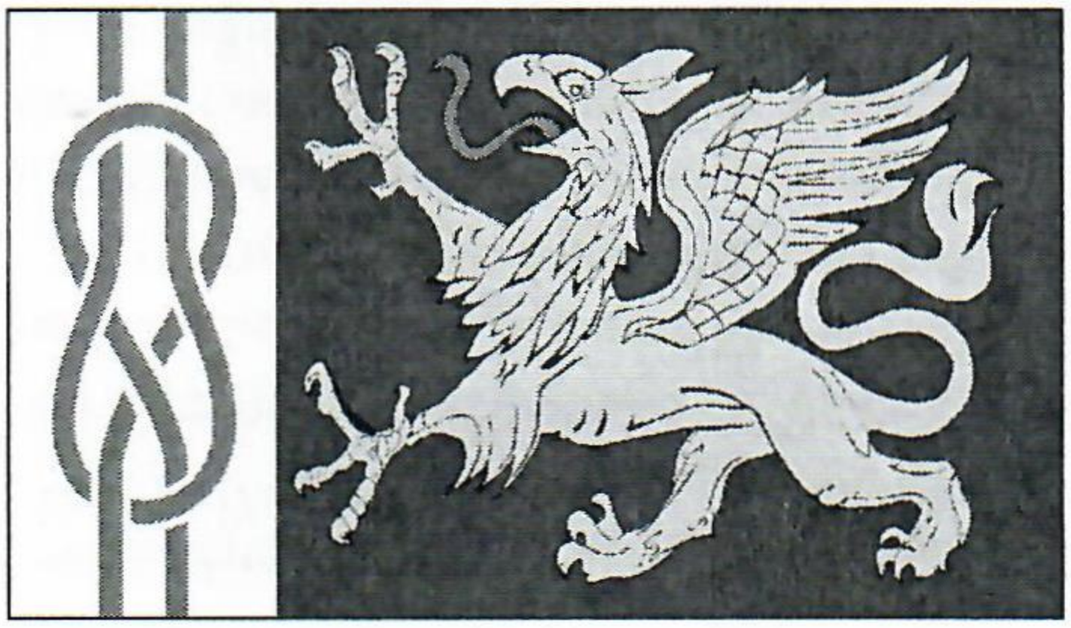

Vyjeli jsme autem J. Hubky už 18. října, abychom stihli zahájení na druhý den dopoledne. Ubytovali jsme se ve Zvěříně, německy Schwerinu. Název na pečeti udělené městu saským vévodou Jindřichem Lvem r. 1160 totiž zní Zverin, resp. Zuerin.[1] Je nejstarším a zároveň hlavním městem spolkové země Meklenbursko – Přední Pomořansko. Po příjezdu jsme obdivovali téměř pohádkově krásný zvěřínský zámek v historizujícím slohu, do r. 1918 sídlo meklenburských velkovévodů, kteří odvozují svůj původ od knížete slovanských Obodritů Niklota. Zámek je malebně položen na ostrově ve Zvěřínském jezeře obklopeném zelení. Na jeho břehu je promenáda ozdobená sochami. Zvěřín se

zhruba 100 tisíci obyvateli je nejmenším zemským hlavním městem SRN a působí poklidným dojmem. Zřejmě nebyl válkou, na jejímž konci došlo k jeho obsazení britsko-americkými vojsky, znatelněji poškozen.[1]

Záhy po příjezdu do Warnemünde v sobotu ráno jsme si povšimli, že u vyvěšených vlajek – v přístavních městech jich bývá dost – převládaly modro-žluto-červené (někdy s černou volskou hlavou v žlutém pruhu) historické meklenburské vlajky nad vlajkami země Meklenbursko – Přední Pomořansko. Používání popsané vlajky s třemi stejně širokými pruhy se datuje od r. 1863, kdy začala vytlačovat starší vlajku modro-bílo-červenou, a trvalo až do r. 1935, kdy směla být vztyčována pouze vlajka s hákovým křížem. Pak už jen od r. 1947 do 1952, poté bylo její vyvěšování nežádoucí.[2] Obě totality zřejmě zemským vlajkám nepřály.

Setkání se konalo v kongresovém sálu hotelu Am Alten Strom, kde jsme byli rovněž ubytováni. Sál byl vyzdoben vlajkou Deutsche Gesellschaft für Flaggenkunde (Německá vexilologická společnost, DGF), kongresovou vlajkou, velkou nástěnnou vlajkovou tabulí komunálních vlajek země Severní Porýní – Vestfálsko Jörga Majewského, vlajkou se znaky podkrušnohorského města Langenberg, slavícího 425 let od svého založení, a vlajkovou tabulí M. van Westerhovena s nizozemskými symboly na německých komunálních vlajkách a naopak. Vlajkou naší společnosti jsme k výzdobě sálu přispěli i my. Na stolech byly vystaveny publikace k prodeji i odebrání zdarma.

Setkání se zúčastnilo 13 členů DGF, čtyři hosté z ČVS a jeden z Nizozemské vexilologické společnosti. Poměrně nízký počet členů DGF lze vysvětlit tím, že jejich setkání se konají každoročně a že místo setkání bylo v roce 2013 zvoleno dost excentricky. Tím byl ovlivněn i počet přednášek. Jednání zahájil předseda DGF Jörg Majewski. Po uvítání přítomných vyzval k uctění památky tří zesnulých členů DGF, z nichž Karl-Heinz Hesmer a Ulrich Zeiler byli našimi dlouholetými zahraničními členy. Dále vyhlásil výsledky soutěže na vlajku 21. setkání německých vexilologů, v níž se sešlo 7 návrhů. Zvítězil jeden ze tří návrhů podaných Stefanem Schwoonem. Čtvrtina vlajky u žerdi je bílá s červeným vexilologickým uzlem ve svislé poloze, vlající část je modrá se žlutým gryfem z rostockého znaku. Obsahuje tedy všechny barvy zemské vlajky: modrou, žlutou a červenou za Meklenbursko, modrou, bílou a červenou za meklenburskou námořní a obchodní vlajku, bílou a modrou za Přední Pomořansko a bílou a červenou za hansovní města.[3]

Po společném obědě v hotelové restauraci zazněly přednášky. První pronesl Frank-René Putz o národních symbolech Republiky Singapur, se zajímavými postřehy a poutavými záběry. Následovala přednáška Jaroslava Martykána na téma *Somálsko – na pokraji nového štěpení?*, v níž podrobně seznámil s vlajkami jednotlivých územních formací této atomizované země. Odpolední blok ukončila přednáška Ladislava Hnáta s názvem *Barvy a loga Europarlamentu 2009–2014*. Na její újmu bylo, že nebyla provázena ukázkami. Následovala členská schůze DGF. My jsme volný čas využili – jako praví suchozemci – k procházce k moři, majáku a dunám. První den setkání jsme zakončili společnou večeří v restauraci Herberts, kde jsme si pochutnali na rybích a mořských specialitách a pokochali se pohledem na často neznámé vlajky, které předvedli členové DGF.

Prohlídkou města a přístavu jsme začali nedělní ráno a neúnavní fotografové Petr a Pepa, stejně jako celou cestu, lovili snímky. Po skončení schůze DGF pokračoval program přednáškou Stefana Schwoona o vlajkách a symbolech ve Francii. Přiblížil nám jejich používání v územních celcích různé úrovně (departamenty, regiony, dřívější provincie) a jejich různými typy (klasické, heraldické, loga). Závěrečná přenáška Jörga Majewského o regionálních a komunálních symbo-

lech v Severním Porýní – Vestfálsku byla nejobšírnější z přednesených. Vycházela z římského období, popsala středověkou světskou i církevní symboliku a ukázala soudobé komunální a regionální vlajky. Po své přednášce ukončil předseda DGF setkání a rozloučil se s účastníky s přáním šťastného návratu.

Na okraj: Název země Meklenbursko pochází od slova Mikelenburg, což je překlad slova Veligrad (*miekel* je dolnoněmecky velký), sídla obodritského knížete Niklota a jeho syna Pribislava.[2,4] Takže Meklenbursko je vlastně Velehradsko. Dorf Mecklenburg dodnes existuje jižně od Wismaru.[5] ■ ***Ladislav Hnát***

POZNÁMKY

1) Informationen zur politischen Bildung č.230
2) Wikipedie Flaggenlexikon
3) J.M.Hormann,D. Plaschke: Deutsche Flaggen. Hamburg : Ed. Maritim, 2006.
4) L. Kuba: Čtení o Polabských Slovanech. Praha : Společnost přátel Lužice, 2012.
5) Wikipedie

SLOVAK REGIONAL SYMBOLS

The Czech Vexillological Society commemorates the 45th anniversary of the Fédération Internationale des Associations Vexillologiques with this special issue of VEXILOKONTAKT. *It is a unique complex brochure in English about the history and present of the regional arms and flags in Slovakia. You can find many interesting data on 40 pages with 24 drawings and four colour plates with the correct rendition of the present regional symbols of Slovakia. In case of concern you are kindly asked to send $10 (for overseas) or €5 (for Europe) in cash to the CVS; the price covers mail costs. Due to the low amount the cheques cannot be accepted. Any concerned person should contact us as soon as possible.*

JUBILEA

Stalo se dobrou tradicí připomínat si v prvním čísle roku jubilanty z řad naší společnosti. Letos tedy již oslavili nebo oslaví své významné životní jubileum následující dlouholetí členové České vexilologické společnosti: PAVEL FOJTÍK (60 let), IVAN HENN (60 let), PETR HLAVÁČEK (75 let), JIŘÍ KREJČÍK (65 let), VLADIMÍR LIŠČÁK (60 let), VLADIMÍR MJALOVSKÝ (75 let), LUBOR MOJDL (70 let), ZDENĚK MUŽÍK (85 let), ANTONÍN SLUGEŇ (65 let), RICHARD ŠTĚPANOVSKÝ (70 let), JOSEF TŮMA (65 let) a RICHARD WOTKE (70 let). K jejich výročí jim gratulujeme a přejeme hodně zdraví, osobních i vexilologických úspěchů. ■ ***Výbor ČVS***

VEXILOLOGIE č. 171, DUBEN 2014

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI, O. S.

ISSN: 1211-2615

ADRESA: Ing. Jaroslav Martykán, Matúškova 14/796, 149 00 Praha 4

E-MAIL: vexilologie@centrum.cz

WEB: www.vexilologie.cz

VÝKONNÝ REDAKTOR: Ing. Aleš Brožek

REDAKČNÍ RADA: Ing. Aleš Brožek, Ing. Petr Exner, Mgr. Pavel Fojtík, Ing. Petr Holas, Josef Hubka, Ing. Jaroslav Martykán (PŘEDSEDA), PhDr. Zbyšek Svoboda

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Mgr. Jan Kravčík

VÝTVARNÁ SPOLUPRÁCE: Ing. Petr Exner, Josef Hubka

ANGLICKÉ PŘEKLADY: Ing. Jaroslav Martykán

VEXILOLOGIE No. 171, APRIL 2014

JOURNAL OF THE CZECH VEXILLOLOGICAL SOCIETY

ADDRESS: Ing. Jaroslav Martykán, Matúškova 14/796, CZ-149 00 Praha 4

OBSAH

Michail Vladimirovič Revnivcev† – Viktor Anatoljevič Lomancov
Vlajky a znaky povolžských oblastí Ruska, 2. část 3355

Jaroslav Martykán
Zpráva z 25. mezinárodního vexilologického kongresu v Rotterdamu 3364

Na setkání vexilologů v Meklenbursku 3368

Vexilokontakt: Slovak Regional Symbols 3370

CONTENTS

Mikhail Vladimirovich Revnivtsev† – Viktor Anatolyevich Lomantsov
Flags and Arms of the Volga Regions of Russia, 2nd part 3355

Jaroslav Martykán
Report from the 25th International Congress of Vexillology in Rotterdam 3364

From the Vexillologist Meeting in Mecklenburg 3368

Vexilokontakt: Slovak Regional Symbols 3370